

Gedeputeerde Staten van Gelderland
Afdeling Vergunningverlening, Team Bodem & Nazorg
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

Groesbeek, 2 oktober 2009

Betreft: **bodemverontreiniging Parachutistenstraat/Bredeweg 47, Groesbeek
zaaknummer 2007-15846**

Geacht college,

Graag wil de Werkgroep Milieubeheer Groesbeek (WMG) haar zienswijze geven op het nieuwe ontwerpbesluit herziening vaststelling ernst en spoedeisendheid van de bodemverontreiniging op de locatie Parachutistenstraat/Bredeweg 47 in Groesbeek.

Het nieuwe besluit heeft dezelfde conclusie als het eerdere besluit van 11 december 2009, met als verschil dat de motivering is aangepast. Dit naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State die het eerdere besluit heeft vernietigd, omdat dit besluit naar het oordeel van de rechters niet voldoende is voorbereid. We citeren de conclusie van de Raad van State:

"2.5.7. De Afdeling is dan ook van oordeel dat het college zich niet zonder aanvullend onderzoek te laten verrichten op het standpunt heeft kunnen stellen dat, nu uit de binnenluchtmetingen in de panden aan de Parachutistenstraat 3, 5 en 7 en Bredeweg 47 en 49 blijkt dat er geen actuele gezondheidsrisico's bestaan voor de bewoners, dit evenmin het geval zal zijn voor de bewoners van geplande nieuwbouw en dus bij het voorgenomen gebruik van de bodem geen gezondheidsrisico's optreden die nopen tot een spoedige sanering van de bodem. Het besluit van 11 december 2008 is in zoverre in strijd met artikel 3:2 van de Algemene wet bestuursrecht, niet zorgvuldig voorbereid."

Uit het thans ter inzage liggende ontwerpbesluit kunnen wij niet opmaken dat u aanvullend onderzoek heeft laten verrichten. Het enige wat u doet, behoudens het bestuderen van enkele bouwtekeningen, is ingaan op argumenten van de WMG die door de Raad van State in de uitspraak worden genoemd. Het komt ons voor dat u dat eerder had moeten doen, namelijk voorafgaand of tijdens de zitting bij de Raad van State. Wij denken dat de Raad van State met haar opmerking "*niet zonder aanvullend onderzoek te laten verrichten*" niet bedoeld heeft dat u de bestaande rapporten nog eens bestudeert en vervolgens volstaat met het ingaan op een aantal punten die in de uitspraak van de Raad van State worden genoemd.

We mogen toch veronderstellen dat de inhoud van de uitgevoerde bodem- en binnenluchtonderzoeken bij u bekend is en door u geanalyseerd wordt, voordat u een ontwerpbesluit neemt? Uit de bestaande rapporten kan dus geen nieuwe informatie komen die tot een herziene motivering van uw standpunt leidt.

Welke nieuwe informatie heeft u thans tot uw beschikking en betrokken in uw analyse, op grond waarvan u nu tot de conclusie komt dat er geen sprake is van spoedeisendheid van de bodemverontreiniging? Aangezien u geen nieuwe feitelijke gegevens of onderzoekresultaten inbrengt, kunnen wij in onze zienswijze op dit ontwerpbesluit grotendeels volstaan met herhaling van de punten die wij in ons beroep tegen het eerdere, vernietigde besluit hebben genoemd. Zie het beroepschrift d.d. 27 januari 2009 waarvan de inhoud hier als herhaald en ingelast wordt beschouwd. Op enkele punten willen we nog nader ingaan.

Gebruikte gegevens

Wij zijn het niet eens met uw standpunt dat de grondwaterverontreiniging geen humane risico's met zich meebrengt, zowel voor de bestaande woningen als voor de geplande nieuwbouw op de pluim. Voor wat betreft de risicobeoordeling van de pluim is het ontwerpbesluit gebaseerd op bodemonderzoek uit 2005 en binnenluchtonderzoek uit 2007. Het bodemonderzoek uit 2008 rond de bron Bredeweg 47 laten we hier buiten beschouwing, omdat daarin geen peilbuizen op de pluim zijn bemonsterd. De monsternames voor het bodemonderzoek dateren van april/mei resp. juli/augustus 2005 en wat betreft peilbuizen 80 en 81 van november 2005. Het binnenluchtonderzoek aan de woningen Parachutistenstraat 3, 5 en 7 is in augustus 2007 uitgevoerd. Daar zit dus twee jaar verschil tussen. Gezien het feit dat zich hier de situatie voordoet dat het grondwater in de pluim sterker is verontreinigd dan dat rondom de bron, is het relevant om rekening te houden met dit tijdsverschil bij de interpretatie van meetresultaten. Dat wordt bevestigd uit metingen die in 2008 zijn verricht. Zie het rapport Resultaten grondwateronderzoek BOOT d.d. 24 september 2008 waar u aan refereert in het ontwerpbesluit. Daarin staan de resultaten van grondwateranalyses van peilbuizen nrs. 76 (referentie), 77 (pluim) en 89, 90 en 91 (bron). Het gemeten gehalte BTEX in buis 77 bedroeg op 17 september 2008 52.000. Ter vergelijking: medio 2005 werd er in buis 77 een BTEX gehalte van 76.000 gemeten.

Daarnaast dient u naar onze mening ook andere (betrouwbare) metingen in uw analyse te betrekken. We doelen hier op de in uw bezit zijnde conceptrapportage Onderzoek naar de toepasbaarheid van een biologische in-situ sanering op de locatie Bredeweg 47 e.o. te Groesbeek, uitgevoerd door Environplan en gedateerd 10 november 2008.

In deze conceptrapportage staan de resultaten van grondwateranalyses van peilbuizen 76 (referentie), 89 (bron) en 65, 74 en 77 (pluim). Het gemeten gehalte BTEX in buis 77 bedroeg op 20 oktober 2008 'slechts' 5.000. In een maand tijd is het BTEX gehalte in peilbuis 77 dus gedaald van 52.000 naar 5.000! Heeft u hier een verklaring voor? Moeten we bij de interpretatie van meetresultaten rekening houden met een zekere onbetrouwbaarheid van de gegevens? Als we nog vijf keer meten, vinden we dan weer vijf totaal verschillende uitkomsten?

Binnenluchtonderzoek

De vraag is wat bovenstaande verschillen in meetresultaten van peilbuis 77 (= het dichtst stroomopwaarts van de woning Parachutistenstraat 3 gelegen) betekenen voor de betrouwbaarheid van uw stelling dat de bestaande woningen op de Parachutistenstraat nr. 3, 5 en 7 zich bevinden "*boven het begin van de pluim, waar de hoogste gehalten aan verontreiniging worden gemeten*"?

Dat peilbuis 74 ook een relatief hoog BTEX gehalte vertoont vergeleken met peilbuizen verder stroomafwaarts, zoals u stelt, is minder relevant. Deze peilbuis ligt immers stroomafwaarts van de woningen waarin het binnenluchtonderzoek is uitgevoerd. En peilbuis 73, dicht bij de woning Parachutistenstraat 3 gelegen, heeft weer een relatief laag BTEX gehalte in vergelijking met vijf peilbuizen (nrs. 1A, 61, 64, 65, 67) verder stroomafwaarts gelegen.

Daarbij is natuurlijk ook van belang dat er na het bodemonderzoek uit 2005 (peilbuis 77 met BTEX 76.000) twee jaar is verstreken, voordat het binnenluchtonderzoek in augustus 2007 werd uitgevoerd. De vraag of de hoogste grondwaterverontreiniging in de pluim zich inderdaad op dat moment onder de woning van Parachutistenstraat 3 bevond, is naar onze mening niet beantwoord. De WMG is daarom van mening dat, gezien de meetresultaten van de peilbuizen, de gevarieerde bodemsamenstelling en de wisselende grondwaterstand, men niet met voldoende zekerheid kan stellen dat het binnenluchtonderzoek op Parachutistenstraat 3, 5 en 7 een 'worst-case' meting betreft.

Het binnenluchtonderzoek betreft een drietal woningen waar eenmalig in augustus 2007 één meting per onderzochte ruimte is verricht. Voor de opzet van het onderzoek is "*uitgegaan*" van de GGD-richtlijn Gezondheidsrisico's Bodemverontreiniging. Onduidelijk is in hoeverre de richtlijn is gevolgd en of er op details is afgeweken van deze richtlijn. Daar komt bij dat volgens de Circulaire bodemsanering 2009 (Bijlage 2, par. 4.3) er nog geen gevalideerde meetmethoden of richtlijnen zijn vastgesteld die dienen te worden gebruikt voor het uitvoeren van metingen op locatie ter bepaling van de humane risico's. Wel heeft het RIVM een tweetal meetmethoden (o.a. Richtlijn voor luchtmetingen voor de risicobeoordeling van bodemverontreiniging, RIVM rapport 711701048/2007) ontwikkeld "*die kunnen worden gebruikt ter ondersteuning van de locatiespecifieke risicobeoordeling van stap 3*", aldus de Circulaire. [stap 3 = locatiespecifieke beoordeling]. Wat is de relatie tussen deze RIVM-richtlijn en de eerder genoemde van de GGD?

Wij stellen dit punt aan de orde, omdat ons opvalt dat alle meetresultaten zonder uitzondering lagere of veel lagere waarden te zien geven dan de referentiewaarden (= gemiddelde concentraties in woonkamers, kruipruimten en buitenlucht). Ook valt op dat de buitenluchtmeting een veel hogere waarde te zien geeft dan die in de kruipruimten. Een verklaring hiervoor ontbreekt. U kunt naar onze mening niet volstaan met de opmerking dat u niets is gebleken van een afwijking van het protocol. Onverwachte meetresultaten zouden juist aanleiding moeten geven voor een kritische benadering.

Van de op binnenlucht onderzochte woningen ligt één woning (huisnr. 7) - behoudens een uiterste hoekpunt - niet binnen de interventiewaardecontour. Een tweede woning (huisnr. 5) ligt half binnen de contour. De meetresultaten in deze woningen zijn dus niet extrapoleerbaar naar de nieuw te bouwen woningen die wel binnen de interventiewaardecontour komen te liggen. Wat resteert is één meting onder één woning.

Gezien het belang dat u hecht aan dit binnenluchtonderzoek en de vergaande conclusies die u hieruit trekt voor de nieuwbouwlocatie had u naar onze mening dit onderzoek aan een kritische analyse moeten onderwerpen.

Grondwaterstand

De grondwaterstand varieert in het gebied. Zo lag het grondwaterpeil in het Nader bodemonderzoek d.d. 4 mei 2005 gemiddeld 2 tot 2,8 m onder maaiveld. In het Aanvullend nader bodemonderzoek d.d. 5 december 2005 dat grofweg in hetzelfde gebied is uitgevoerd, wordt melding gemaakt van een grondwaterstand tussen 3,2 en 3,5 m onder maaiveld. Ook de pH blijkt zeer te verschillen, van 4,3 tot 6,4 (rapport d.d. 5 december 2005). Het is een gebied waar lokaal kweldruk optreedt. Daardoor kunnen individuele meetresultaten worden beïnvloed, omdat omhoog komend schoon grondwater voor verdunning van de verontreiniging zorgt. Ook kan de stroomrichting lokaal door kweldruk worden beïnvloed.

In het ontwerpbesluit gaat u in op dit punt. Een hoger grondwaterpeil vergroot de risico's van uitdamping. Maar volgens u is het slechts van belang om aan te tonen dat de variatie in grondwaterstand op de nieuwbouwlocatie overeenkomt met die onder de woningen waar het binnenluchtonderzoek is uitgevoerd. En dat is volgens u het geval wanneer er gecorrigeerd wordt

voor de helling van het maaiveld. Daarbij verwijst u naar het Aanvullend nader bodemonderzoek. Dit lijkt ons niet juist, want in dit rapport ontbreken de gegevens over het verloop van het maaiveld en de grondwaterstand tov NAP. In het eerder uitgevoerde Nader bodemonderzoek staan daarover wel gegevens, maar deze hebben geen betrekking op de pluim, maar op een oostelijk daarvan gelegen gebied. Het lijkt ons bovendien niet juist om gegevens te vergelijken die op verschillende tijdstippen in het jaar zijn gemeten, terwijl in het algemeen bekend is dat de grondwaterstand door het jaar heen kan uiteenlopen. Overigens geldt dat laatste bij een natuurlijke afwatering. Bent u van mening dat op de bebouwde locatie sprake is van een natuurlijke afwatering? En kunnen we na realisatie van de nieuwbouw op die plek nog spreken van een natuurlijke afwatering?

We hadden daarom graag meer gegevens gezien van de variatie van de grondwaterstand door het jaar heen, omdat deze mogelijk gevolgen heeft voor de interpretatie van meetresultaten en de inschatting van risico's.

Bodemsamenstelling

Op grond van de bestaande gegevens, die u overigens ook al had toen u het eerdere, door de Raad van State vernietigde besluit nam, komt u tot de conclusie dat de bodemsamenstelling onder de pluim vergelijkbaar is. Daardoor zouden de resultaten van het binnenluchtonderzoek representatief zijn voor de gehele locatie. U stelt verder dat de bodemopbouw ter plaatse van de nieuwbouw gelijk is aan die onder de bestaande woningen waarin het binnenluchtonderzoek is uitgevoerd. Dit is niet juist. Uit de grondboringen ter plaatse van de pluim blijkt dat de bodem weliswaar grotendeels uit zand bestaat, maar de hoogte en dikte van de leemlaag varieert. De leemlaag begint soms op 50 cm diepte, en soms op wel 2 m diepte. De dikte varieert van 50 tot 150 cm. Een enkele keer ontbreekt de leemlaag zelfs, zie de bodemprofielen van peilbuizen 80 en 81 (= nieuwbouwlocatie). Ook varieert de hoeveelheid grint in de zandgrond. Onder de bestaande woningen zijn geen bodemmonsters genomen. Derhalve is niet bekend hoe daar de bodemsamenstelling is. Er valt dus niet zo veel te vergelijken.

Bouwtekeningen

Uit de bouwtekeningen van de verleende bouwvergunningen zou blijken dat de kruipruimte onder de op de pluim te bouwen woningen niet dieper gaat dan 0,5 meter. De leemlaag wordt volgens u niet doorbroken, omdat de grondboringen aantonen dat deze doorloopt tot 2 meter diepte. Daarom is er volgens u geen sprake van uitdampingsrisico. Voor de aanleg van de riolering wordt de leemlaag wel doorbroken. Uw verwachting is dat dat geen risico's oplevert. Wij vragen ons af waar u deze conclusie op baseert. Bekend is immers dat het doorsteken ('lek prikken') van leemlagen in gebieden met kweldruk effecten heeft op de grondwaterstroming. In Groesbeek is men daar al op verschillende bouwlocaties mee geconfronteerd.

Los daarvan missen wij de onderbouwing waarom de aanwezigheid van een leemlaag in de bodem per definitie het uitdampingsrisico tot nul zou reduceren. En verder hebben we hierboven al genoemd dat er ook plekken in de pluim (op de nieuwbouwlocatie) zijn waar de leemlaag volledig ontbreekt.

Wat betreft de bouwtekeningen zelf, wijzen wij erop dat er geen sprake is van onherroepelijke bouwvergunningen. Sterker nog, de verleende bouwvergunningen zijn geschorst door de voorzieningenrechter. Een verzoek van de gemeente om opheffing van de schorsing is enige tijd geleden afgewezen. In de praktijk ligt het bouwplan al sinds oktober 2007 stil. Het is nog maar zeer de vraag of de bouwplannen in de huidige vorm kunnen/zullen gaan worden uitgevoerd. Toch steunt uw onderbouwing voor een deel op deze bouwtekeningen, zonder dat u algemene gebruiksbeperkingen met betrekking tot de diepte van de bouw oplegt. Mag men bijv. een kelder of sousterrain onder de woning laten aanleggen?

Diepte van de grondwaterverontreiniging

Nieuw is uw stelling dat er modelmatig helemaal geen risico's op uitdamping bestaan op de nieuwbouwlocatie, omdat daar de grondwaterverontreiniging zou worden afgedekt door een laag schoon grondwater. Dit 'gegeven' zou volgens u zelfs betekenen dat er in het geheel geen rekening hoeft te worden gehouden met factoren als bodemsamenstelling, grondwaterstand en zelfs niet met verhoogde BTEX gehalten in dieper grondwater. Het model zou eenvoudig uitwijzen dat de situatie veilig is. Wij denken dat u zich niet alleen moet laten leiden door een modelmatige berekening, die wij overigens niet kunnen controleren daar wij niet over het model en de uitkomsten van de door u gemaakte berekeningen beschikken.

Het bewijs voor uw stelling zou geleverd worden door de metingen uit peilbuizen 80 en 81 waarvan het grondwater tot op 3,6 meter onder maaiveld (bij een grondwaterstand van 3,2 resp. 3,0 m) is geanalyseerd. In deze peilbuizen zijn geen verhoogde gehalten van vluchtige aromaten aangetroffen. In andere peilbuizen op de nieuwbouwlocatie zou het grondwater tot een grotere diepte zijn bemonsterd, met als resultaat verhoogde gehalten aan vluchtige aromaten. Als voorbeelden noemt u nummers 61 (tot 4,7 m) en 65 (tot 5 m). Het bewijs voor de stelling is zwak. Want hoe verklaart u dat in peilbuizen 1* (tot 4 m bij een grondwaterstand van 2,4 m-mv) en 72 (tot 5,6 m), beide binnen de contour van de pluim gelegen, geen of nauwelijks verhoogde gehalten aan vluchtige aromaten zijn aangetroffen? Peilbuizen 80 en 81 liggen bovendien op de plekken waar uit de grondboringen een afwijkende bodemsamenstelling blijkt (ontbrekende leemlaag).

Het is uitermate risicovol om op grond van deze beperkte metingen te concluderen dat er geen uitdamping kan plaatsvinden, omdat de verontreiniging blijkbaar is afgedekt met schoon grondwater. Des te meer, omdat een verklaring voor dit verschijnsel ontbreekt. Vluchtige aromaten zijn doorgaans niet goed oplosbaar in water. Benzeen is matig oplosbaar, toluen slecht oplosbaar, ethylbenzeen vormt een drijfslag op grondwater en xyleen is niet oplosbaar. We zouden dus eigenlijk eerder kunnen verwachten dat de verontreiniging zich in de bovenste laag van het grondwater bevindt. In een van de rapporten van Enviroplan wordt als mogelijke verklaring gewezen op kwel en inzijgend regenwater. Als er inderdaad op deze plek sprake zou zijn van een schone laag grondwater die de verontreinigde laag als het ware afdekt, toont dat des te meer aan hoe gecompliceerd de grondwaterhuishouding hier in elkaar zit.

Een ding is zeker, door de aanleg van de woonwijk wordt die grondwaterhuishouding verstoord. Regenwater bijvoorbeeld zal niet meer in de bodem dringen, en daardoor geen beschermende laag boven de verontreiniging vormen - zoals Enviroplan in de huidige onbebouwde situatie veronderstelt, maar oppervlakkig worden afgevoerd naar wadi's ten oosten van de woonwijk. Kweldruk in combinatie met het lekprikken van leemlagen resulteert hoogst waarschijnlijk in veranderingen in de ondergrondse waterhuishouding. Grondwaterstromen kunnen daardoor anders gaan lopen. Wat dit betekent voor de humane risico's op de nieuwbouwlocatie is volkomen onduidelijk.

Conclusie m.b.t. humane risico's

Uw stelling dat in de nieuw te bouwen panden de uitdappingsrisico's geringer zullen zijn dan in de nu gemeten panden is naar onze mening onvoldoende onderbouwd. De bestaande woningen zijn naar onze mening niet goed te vergelijken met de nieuwbouw. De bestaande woningen stonden er al, toen de bodemverontreiniging in de loop van de tijd werd veroorzaakt. De nieuwbouw brengt 'gerommel' in de verontreinigde bodem met zich mee, zoals graafwerkzaamheden en aanleg van funderingen en riolering. Regenwater gaat oppervlakkig worden afgevoerd naar wadi's. Inzijging van regenwater in de bodem, die nu op het agrarische perceel maximaal plaatsvindt, zal minimaal worden en ook dit kan een effect hebben op de verontreiniging in het grondwater (minder verdunning). De uitdappingsrisico's in de nieuwbouw zouden om deze redenen hoger kunnen zijn dan in de bestaande woningen. Volgens artikel 37, lid 1 van de Wet bodembescherming moet u de risico's voor mens, plant of dier beoordelen in het licht van niet alleen het huidige gebruik, maar ook het voorgenomen gebruik van de grond. De WMG is van mening dat u dit heeft nagelaten.

Maatregelen en gebruiksbeperkingen

Artikel 37, lid 4 van de Wet Bodembescherming geeft aan dat het bevoegd gezag, indien er geen sprake is van risico's die een spoedige sanering noodzakelijk maken, maatregelen kan vaststellen die in het belang van de bescherming van de bodem moeten worden genomen waarbij tevens kan worden vastgesteld op welke wijze en tijdstippen verslag moet worden gedaan van de uitvoering van die maatregelen. In het ontwerpbesluit ontbreken dergelijke maatregelen. Er vindt geen enkele monitoring plaats. Gezien de aanstaande veranderingen op/in de bodem (realisatie nieuwbouwplan) vinden wij het onverantwoord om geen maatregelen m.b.t. monitoring en ventilatie van kruipruimten e.d. op te leggen, met als doel mogelijke humane risico's zoveel mogelijk uit te sluiten. Ook worden er geen maatregelen genomen om een mogelijke verspreiding te signaleren.

Volgens het ontwerpbesluit is onttrekking van grondwater "*op of nabij de bodemverontreiniging*" in beginsel meldingsplichtig. De meldingsplicht is dus niet beperkt tot de locatie van de pluim, maar geldt ook daarbuiten. Tot hoever buiten de pluim? Gezien het feit dat in Groesbeek veel inwoners een put in hun tuin laten slaan voor onttrekking van grondwater voor eigen gebruik, achten wij deze meldingsplicht te vrijblijvend. Moet een omwonende zelf vaststellen of hij meldingsplichtig is? Onbekend is hoeveel woningeigenaren in het reeds gerealiseerde noordelijk deel van de bouwlocatie Parachutistenstraat inmiddels een put hebben laten slaan of voornemens zijn dit te doen, terwijl ze niet op de hoogte zijn van het bestaan van de meldingsverplichting. Onbekend is ook of de provincie als bevoegd gezag zich ter plekke hiervan op de hoogte heeft gesteld en dit ook in de toekomst blijft doen. Wij hebben begrepen dat de hoofdriolering op de bouwlocatie Parachutistenstraat-west (= pluim) al is aangelegd. Heeft de gemeente hiervan vooraf melding gemaakt bij het bevoegd gezag, daar deze werkzaamheden tot gevolg kunnen hebben dat de grondwaterverontreiniging zich op ongewenste wijze verspreidt?

Handhaving is naar onze mening het zwakke punt van deze bepaling. Van belang hierbij is dat het grondwater hooguit enkele meters onder maaiveld zit. Ook is van belang dat er zich veel woningen, dus veel grondgebruikers, op en rondom de contour bevinden. Verder valt het ons op dat u blijkbaar geen humane risico's verbindt aan het onttrekken of gebruiken van verontreinigd grondwater. Dit betekent in de praktijk dat de risico's van het niet saneren van de bodemverontreiniging groot zijn.

Hoogachtend,

mw. J. van der Vegt
voorzitter